

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΤΟΥ ΙΟΥ

1 • 11 • 11 • 11 • 11 • 11 • 11 • 1

ΕΙΣΟΝ τερπνὸν καὶ ἡδονικὸν εἶνε τὸ ἔαρ !
 Μυριάδες φωναὶ καλοῦσιν ἡμᾶς ἔξω εἰς τὴν
 ἀναβιοῦσαν φύσιν. Ἐδῶ θροεῖ τὸ ἀναθάλλον δά-
 σος τὸ εὐθυμον αὐτοῦ ἑαρινὸν ἄσμα, καὶ ἐπὶ τοῖς φύλλοις
 αὐτοῦ καὶ ἄνθεσι τρίζει καὶ ἐκπηγάζει βλαστάνουσα ζωή,
 ἐκεῖ ἐπὶ τῶν γλοερῶν λειμώνων μαρμαίρουσι χρυσίζοντα
 τοῦ ἡλίου τὰ φῶτα, καὶ αἱ λιγυραὶ τῶν πτηνῶν φωναὶ
 μετ' ἀγαλλιάσεως ἐξυμνοῦσι τὸν ἀναγαινισθέντα κόσμον :
 Τὸ ἔαρ ἔφθασεν ! Μεταξὺ τῶν φαίδρων ἀναφυομένων κα-
 λαμῶν τῆς Βοτάνης προσνεύουσιν ἡμῖν φιλοφρόνως χαρί-
 εντα ἄνθη, αἰδημόνως δὲ καὶ ἡμικεκρυμμένον ἐν τῇ πα-
 χείᾳ χλόῃ ἀνθεὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὸ ἄνθος, τὸ χά-
 ριεν ἶον. Καίτοι δὲ ὁ στελεὸς τούτου ὑφούται καθέτως
 πρὸς τὰ ἄνω, κλίνει οὐχ ἥττον πρὸς τὰ κάτω τὴν τρυ-
 φερὰν αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ διὰ τῆς μορφῆς του ταύτης
 ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ σύμβολον, ὅπερ ἐκπροσωπεῖ.

Λίαν προσφυῶς ὁ Γοῖθιος παριστᾷ τὸ ἶον ψιθυρίζον τοὺς
 ἐπομένους στίχους :

στέχω κρυμμένο καὶ σκυφτὸ
 νὰ ὁμιλήσω δὲν ἔμπορῶ

Ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν στάσιν του κεῖνται τὸ χρῶμα καὶ τὸ
 ἄρωμα. Τὸ κυανοῦν αὐτοῦ χρῶμα, μετὰ τοῦ ἐρυθροῦ, ὅπερ,
 κατὰ τὸν καθηγητὴν Βρατανέκ, φαίνεται ἐντὸς ὡς ἀπλοῦς
 καὶ ἀφανῆς χιτῶν, δείκνυσιν ἡμῖν τὴν μετριοφροσύνην.

Ὡς δὲ ἐνίοτε ἐκ τῆς φυσιογνωμίας ὀρθῶς κρίνομεν περὶ τῶν ἀνθρώπων, οὕτω, κατὰ τὸν Ἄϊνε τὸ ἄρωμα εἶνε τὸ αἶσθημα τῶν ἀνθέων, ἅτινα ἐκπνέουσι τὰ ἀκατάληπτα τοῦ φυτικοῦ βίου μυστήρια. Τὸ ἄρωμα τοῦ ἴου εἶνε ἡ ἐλπίς καὶ ὁ πόθος, ἡ πλήρης ταπεινοφροσύνης πεποιθήσις καὶ ὑπομονή.

Τὸ ἴον εἶνε τὸ πασίγνωστον ἄνθος, φυόμενον ἐν ἀπύσῃ τῇ Εὐρώπῃ, καὶ εἰς μέγα μέρος τῆς Ἀσίας. Κατὰ δὲ τὸν Αὐγουστον St Hilaire εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διέκρινον τὸ μελαν, τὸ λευκόν, καὶ τὸ λευκόϊον ἢ κρόκειον, ἀπένεμον δὲ εἰς τὸ κυανοῦν τὸ κοσμητικὸν ἐπίθετον κυαναυγὲς διὰ τὴν διαχύειαν τοῦ χρώματός του.

« καὶ τὸ ἴον μέλαν ἀντὶ καὶ ἁ γραπτὰ
Ἰάκινθος» (Θεόκρ.).

Ἐν δὲ τῇ ἀνθολογίᾳ ἐκ τοῦ συμβολικοῦ στεφάνου τοῦ Μελεάγρου ἀναγινώσκομεν

ἔστι κρίνοι ροδὴ τε κάλυξ νοτερὴ τ' ἀνεμώνη
καὶ νάρκιστος ὕγρὸς καὶ κυαναυγὲς ἴον.

καὶ κατωτέρω τὸ

Πλέξω λευκόϊον, πλέξω δ' ἀπικλὴν ἅμα μύρτοις
νάρκισσον, πλέξω καὶ τὰ γελῶντα κρίνα.

Ἀλλὰ καὶ παρ' Ὀμήρῳ τὸ ἴον ἐτιμάτο, διότι παρὰ τὸ ἄντρον τῆς Καλυψοῦς :

κρῆναι ἐξείης πίσιμες ῥέον ὕδατι λευκῷ
πλησίον ἀλλήλων τετραχμμέναι ἄλλυδις ἄλλη
Ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου.

Ἐθεωρεῖτο δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι τὸ ἴον ὡς σύμβολον τῆς κατ' ἔτος ἀνεγειρομένης φύσεως καὶ ὡς τοιούτον ἦτο ἀφιερωμένον τῇ Περσεφόνῃ, ἥς τὰ μυστήρια παρίστων τὴν ἐκ τῆς φθορᾶς αἰωνίαν γένεσιν. Παρ' αὐτοῖς δ' ἐπίσης τὸ ἴον ἦτο σύμβολον τῆς παρθενίας ἢ θυγατρίας.

τοῦ Ἀτλαντος, ἀπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος κρυπτομένη, μετε-
μορφώθη εἰς Ἴον, αἱ δὲ Μαινάδες ἐκόσμουν τοὺς θύρσους
των διὰ τοῦ τρυφεροῦ τούτου τοῦ ἔαρος ἀγγέλου, καὶ διὰ
τούτου ἐπίσης τὰ ἀγάλματα τῶν ἐφεστίων θεῶν.

Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἦτο τὸ προσφιλές ἄν-
θος, οὔτε ἐκ τῶν στεφανων οὔτε ἐν οὐδεμιᾷ ἐορτῇ ἐλ-
λεῖπον. Οὕτω γινώσκομεν ὅτι ὁ μανιώδης αὐτοκράτωρ
Ἡλιογάβλος εἰς ἐορτὴν τινὰ Ῥωμαϊκὴν ἐκ τῆς ὁροφῆς
τοῦ ἀνακτόρου τοῦ ἐπέχυσε τόσα πολλὰ ῥόδα, κρίνα,
ἴα καὶ ναρκίσσους ἐπὶ τοὺς διαβάτας, ὥστε οἱ μὴ δυ-
νηθέντες νὰ ἀπομακρυνθῶσι ταχέως, κατεπνίγησαν ὑπὸ
τὰ ἄνθη.—

Καθ' ὅλον τὸν μεσαῖωνα τὸ Ἴον ἔμεινε προσφιλές φυτόν,
καλλιεργούμενον εἰς τοὺς κήπους τῶν μοναστηρίων, τὸ δὲ
ἄνθος αὐτοῦ ἐχρησίμευεν ὡς φάρμακον καὶ πρὸς παρα-
σκευὴν εὐώδους ὕδατος.

Ἀνθὴν τινά, θάμνοι καὶ δένδρα ἔχουσι τοιαύτην ὠρι-
σμένην ιδιότητα, ὥστε εἰς πᾶσαν εὐαίσθητον ψυχὴν ποι-
οῦσι τὴν αὐτὴν συμβολικὴν ἐντύπωσιν, καὶ σχεδὸν εἰς
πᾶσαν γλῶσσαν πεπολιτισμένου ἔθνους, εὐρίσκομεν σύμ-
βολά τινα, χωρὶς ὅμως νὰ γινώσκωμεν καὶ τοὺς πρωται-
τίους τούτων.

Οὕτω π. χ. τὸ Ἴον ἐνομιζέτο καὶ νομίζεται τὸ σύμβολον
τῆς μετριοφροσύνης καὶ κοσμιότητος καὶ ὡς τοιοῦτον
ἀντικατοπτρίζεται ἐν πάσῃ φιλολογίᾳ. Τὸ Ἴον ἔμεινε κό-
σμιον, καίτοι καὶ πολὺ τιμᾶται, ἐπιζητεῖται, καλλιερ-
γεῖται, ἐπαινεῖται, ἀγαπᾶται, καὶ ἐξυμνεῖται. Καὶ μεγά-
λοι μουσικοὶ ὡς ὁ Μοζάρτ καὶ Μενδελσών ἐν θαυμασίαις
μελωδίαις ἀπηθανάτισαν αὐτό, καὶ μεγάλοι καὶ μικροί,
γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι ποιηταὶ ἐξύμνησαν διὰ τῶν ποι-
ημάτων των ὁ ζωγράφος προσπαθεῖ νὰ δεσμεύσῃ τὴν
θελατικὴν του εἰκόνα ἐν τῇ ὀθόνῃ του, καὶ ἡ γυναικεία
χεὶρ ποικίλλει τρυφερὰ νοήματα ἐν τῷ τοῦ Ἰου θάμνῳ, ὃν

προορίζει ὡς συμβολικὸν ἔρωτος δώρημα προσφιλεῖ ὄντι.
Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα

Σὺ ἶον εἶσαι ἢ εἰκὼν τῆς ταπεινοφροσύνης
καὶ ἐν μοναξίᾳ κατοικεῖς
ὅστις δέ τὴν ἀξίαν σου ἀποκαλύψει, κρίνεις
αὐτὸν κόσμιον ἄνθρωπον καὶ ἄξιον τιμῆς. (Weisse).

Κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα περίφημός τις ποιητῆς
ἀποστέλλων εἰς εὐγενῇ κυρίαν ἀνθοδέσμην ἐξ ἱων συν-
ώδευσε ταύτην διὰ τοῦ ἐξῆς ωραίου ποιήματός του

modeste en ma couleur modeste en
mon sejour
franche d' ambition, je me cache
sous l' herbe
mais si sur votre front je puis me
voir un jour
la plus humble des fleurs sera
la p'us superbe.

σεμνὸν ἔχω τὸ χρῶμά μου σεμνὴν τὴν κατοικίαν
ὑπὸ τὴν χλόην κρύπτομαι χωρὶς φιλοδοξίαν·
ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μετώπου σου μίαν μόνον ἡμέραν
ἂν εἰμπορέσω νὰ φανῶ· εἰς πᾶσαν γῆς τὴν σφαῖραν,
ἐγώ, τὸ ταπεινότερον ἐξ ὅλων τῶν ἀνθέων,
τὸ μᾶλλον ὑπερήφανον ἐγὼ θὰ ἦμαι πλέον.

Ἰταλός τις ποιητῆς ἐμβάλλει εἰς τὸ ἶον τοὺς ωραίους
τούτους στίχους,

Ete somiglio, o casta
Leggiadra verginella
che quanto se' più bella
tanto ti nostri men.

Τὸ ἶον θεωρεῖται ἐπίσης καὶ ὡς σύμβολον ἡσύχου ἀκα-
τανοήτου ἔρωτος. Πολλοὶ ἴσως θὰ γινώσκωσι τὸ θελκτικὸν
ἄσμάτιον τοῦ Γκαῖτε.

und sterb' ich dann, so sterb' ich doch
Durch sie, durch sie
Zu ihrem füssen doch.

Ὁ Maffei παραβάλλει τὸ ἴον πρὸς τὴν πρώτην ἐξέ-
γερσιν τοῦ ἔρωτος ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γυναικός :

Come in petto di donna gentile
Nasce il primo pensiero d'amor.

• Ἐνίοτε τὸ ἴον τολμαῶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον λίαν πρω-
ΐμως, ἀλλὰ πρὶν φωτίσῃ αὐτὸ ἡ χρυσῇ τοῦ ἔαρος ἡλιακὴ
ἀκτίς, κατακλᾶται καὶ φύχεται ὑπὸ τῆς καταπεσούσης
πάχνης

Ἐν τοῖς πλείστοις σχεδὸν τοῦ ἔαρος ποιητικοῖς εἰκόσι
ὑπάρχει τὸ ἴον, ὃ δὲ Σαίξσπηρ ζωογονεῖ τὸ δάσος μὲ χα-
ρίεντας Ἑρπύλλους καὶ τὸ κοσμεῖ διὰ ἀνθέων ἄλλων, ἀλλὰ
καὶ ἴων.

Ἐν Παρισίοις, ἔνθα ὁ εὐκίνητος καὶ εὐθυμος τῶν Γάλ-
λων χαρακτήρ ἀρέσκεται εἰς ἀρώματα καὶ χρώματα, τὸ
ἐμπόριον τῶν ἴων εἶνε οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Περὶ τούτου
καὶ ὁ Βερανζέρος ἐν τοῖς ἴοις του λέγει

Les Violettes

Ce matin, dès la pâle aurore
un ange a passé par ici
il a dit : Enrichissez Laure
le pain manque, et Laure en souci
Va venir· hâtez-vous d'éclore
L'ange a dit vrai ; car le voici

Καὶ τῆς πολιτικῆς μετέχει τὸ μικρὸν καὶ κόσμιον ἴον
ὃν τὸ σύμβολον τῶν Ναπολεοντιδῶν. Ὅτε ὁ Ναπολέων
τὴν 20 Μαρτίου τοῦ 1815 ἐπανήρχετο ἐκ τῆς Ἑλλάδας,
ὁ λαὸς ἐχαιρέτα αὐτόν, ὀνομάζων πατέρα τῶν ἴων.

Τὸ ἴον πλὴν τοῦ μέλανος εἶνε ἐπίσης ἐν ταῖς πεπολι-
τισμέναις κοινωνίαις καὶ χρῶμα πένθους. Διὰ στεφάνων
ἐξ ἴων κοσμοῦσι συνήθως τοὺς τάφους τῶν προσφιλῶν
των, ἐπειδὴ ταῦτα δηλοῦσι καλλίτερον τὰ ἡμέτερα αἰ-
σθήματα, παρὰ ζωηρῶν χρωμάτων ἄνθη. Πενθοῦντες
ἐκλέγουσιν δι' ἐνδυμασίαν των τὸ ἰοειδὲς χρῶμα, πρὶν
μεταβῶσιν εἰς τὸ ἀνοικτότερον, καὶ τὸ ἴον πρέπει νὰ κο-

σμῇ τὸ στῆθος τοῦ λυπούμενου, ὅταν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φέρῃ τὸ ῥόδον, τὸ τῆς ἀγάπης ἄνθος.

Καὶ ὁ γερμανὸς ποιητὴς Rückert παραβάλλει τὴν πληγεῖσαν καρδίαν τοῦ πρὸς τὸ ἶον, ὅπερ ἀνθεῖ, ἀλλὰ δὲν ἀποπνέει εὐωδίαν, διότι ὁ Μάρτιος εἶνε τραχὺς καὶ ψυχρός· οὕτω πάσχει καὶ ἡ ἀσθενὴς ψυχὴ, ὅταν ἐλλείπη τὸ φῶς τῆς χαρᾶς, τοῦ οὐρανοῦ ἢ δρόσος!

Τίς μεσοῦντος τοῦ ἔαρος δὲν ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, καὶ δὲν ἐθαύμασε τὸ λαμπρὸν καὶ παμπούκιλλον τῆς φύσεως ἔνδυμα; εἰς δάση καὶ ἀγρούς, εἰς τὰς κοιλάδας καὶ λειμῶνας μαρμαίρουσι καὶ ἐκλάμπουσι πάντα τῆς χλωρίδος τὰ χρώματ'· πάντα μεστὰ χαρίτων καὶ ἡδονῆς, πλήρη φυτῶν καὶ ἀνθέων. Ἰδοὺ ἐδῶ αἱ κυπάρισσοι στοιχηδόν, αἱ μυρρίναι κατὰ στέγην συνηρεφεῖς, ἰδοὺ ἐκεῖ αἱ ἄμπελοι βοστρυχοῦνται μὲ φύλλα καὶ βότρυς, τὸ ἶον προπηδᾷ τῶν φύλλων, καὶ μετ' ὁσμῆς ὠραρίζει τὴν ὄψιν. Τῶν ῥόδων τὸ μὲν προκύπτει τῆς κάλυκος, τὸ δ' ἐγκυμονεῖται, τὸ κρίνον κοσμεῖ τὸν κῆπον. καὶ πρὸς τὸ ῥόδον ἐρίζει, πανταχοῦ τῆς φύσεως βλέπει τις τὴν χαρὰν· ἀλλὰ παρὰ τὸν οὐδὸν τοῦ θέρους ὅταν ἐγγίσωμεν, ἰδοὺ ἐνῶ ἐκεῖ ὀνειρώττει ὑπὸ ἀφθόνου περιστοιχισμένον χλόης τὸ ῥόδον, ἐδῶ ἐν τῷ μέσῳ πάσης τῆς μεγαλοπρεπείας κλίνει ὠχρὰν τὴν μικρὰν αὐτοῦ κεφαλὴν τὸ κόσμιον ἶον!

Ἐμμ. Γαλάνης.